

УДК 343.01

Ю. Ю. Коломієць,

канд. юрид. наук, доц., доцент
кафедри кримінального права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПРЕАМБУЛА ДО НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовується доцільність існування преамбули до КК України. Звертається увага на те, що усі міжнародні декларації, конвенції та угоди розпочинаються з преамбул, де зазначаються мотиви їх проголошення та підписання. Ураховуючи міжнародний досвід, український законодавець доповнив деякі закони України преамбулами, але вони виявилися непослідовними, позбавленими єдиного методологічного підґрунтя. Існуючі преамбули відрізняються і за змістом, і за призначенням, загальна об'єднуюча ідея в них відсутня. Відсутність загального змістовно-методологічного підходу до формулювання преамбул різних галузей права руйнує єдність національного законодавства та перешкоджає його функціонуванню як єдиної правової системи. Задля усунення цих недоліків пропонується передбачити в новому КК України преамбулу, в якій відображалися б мотиви, керуючись якими законодавець приймає закон. Законодавче закріплення цих мотивів допоможе зв'язати ідеї кримінального права (кримінально-правову ідеологію) з державною (загальнонаціональною) і загальнолюдською ідеологіями, показати, які саме цінності лежать в основі діяльності законодавця, які його уявлення про світобудову. Редакція преамбули до нового КК України викладена з урахуванням змісту преамбули до Конституції України, до Загальної декларації прав людини та інших міжнародних декларацій та конвенцій, які стосуються прав людини, положень Закону України «Про основи національної безпеки України» та історично сформованої етичної бази правових і соціальних інститутів української держави та суспільства. Сформульовано висновок, що етичною базою преамбули до КК України має бути – взаємоповага та взаємна відповідальність особистості – суспільства – держави, що засновані на справедливих нормах моралі. Критерієм справедливості норм моралі мають бути збалансованість особистих, суспільних, державних інтересів, інтересів міжнародної громадськості та всього людства.

Ключові слова: преамбула, кримінально-правова ідеологія, кримінальне законодавство, принципи кримінального права, взаємоповага, баланс інтересів.

Постановка проблеми. У статті 15 Конституції України передбачено, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної

та ідеологічної багатоманітності, що жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова. На підставі цього може скластися враження, що в Конституції України не було закладено жодної ідеології, але насправді це не так. В ній була закладена ідеологія суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, що ясно видно з преамбули до Конституції України (див. таблиця 1).

Таблиця 1

Преамбула до Конституції України	Ідеї, закладені в преамбулі до Конституції України
Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу,	Ідея поваги українського народу, вільного від дискримінації
спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення,	Ідея самобутності української історії та культури
дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя,	Ідея гуманізму
підключаючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України,	Ідея мирних, дружніх стосунків між людьми
прагнучі розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,	Ідея розвитку і зміцнення демократичної, соціальної, правової держави
усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями,	Ідея створення світу Богом Ідея динаміки та статичності Ідея відповідальності держави перед народом
керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,	Ідея легітимності проголошення незалежності України
приймає цю Конституцію – Основний Закон України	Ідея про найвищу юридичну силу Конституції України, на основі якої приймаються закони та інші нормативно-правові акти

Проголосити ідеї і втілювати їх в життя, вірити в них не одне і те саме. Мова кримінального законодавства України позбавлена одухотвореності. Строгість і виваженість закону є не єдиною гарантією його дотримання. Закон має викликати повагу, відображати турботу держави про своїх громадян,

ставити позитивні і перспективні цілі, спрямовані на зміцнення громадянської злагоди в Україні.

Стан розроблення проблеми. У науці кримінального права є пропозиції доповнити КК України вступною частиною, яка називалася б Преамбулою. Запропоновані редакції преамбули різні за призначенням та змістом. Так, А. С. Оцяця запропонувала закріпити в КК України преамбулу такого змісту: «Головними пріоритетами та метою існування кримінального закону є правове забезпечення охорони духовності і свободи, рівності і солідарності, людського розвитку і гідності, громадського суспільства та демократії, єдності і правової держави, сучасної української державності, міжнаціональної і міжконфесійної злагоди, взаємної поваги і толерантності, справедливості і добра»¹. Л. Ю. Тимофєєва, досліджуючи гуманістичну парадигму кримінального права України, запропонувала таку редакцію преамбули: «Законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України, загальновизнаних принципах та нормах міжнародного права, загальних принципах права (законності, рівності, справедливості, гуманізму). Кримінальний кодекс України регулює питання встановлення доцільного та гуманного обмеження прав та свобод суб'єктів кримінального правопорушення»².

Метою статті є: з'ясувати значення преамбули для КК України та запропонувати її редакцію, яка відповідає б конституційним основам нашої держави та відображала основні ідеї, якими керується держава, приймаючи кримінальні закони.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновідомо, що усі міжнародні декларації, конвенції та угоди розпочинаються з преамбули, де зазначено мотиви їх проголошення та підписання. Ураховуючи міжнародний

¹ Оцяця А. С. Охоронна функція кримінального права України: концептуальні основи: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2014. С. 103.

² Тимофєєва Л. Ю. Гуманістична парадигма кримінального права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. С. 12.

досвід, український законодавець доповнив деякі закони України преамбулами, але таке доповнення виявилось непослідовним, позбавленим єдиного методологічного підґрунтя. Наприклад, у деяких кодексах відповідних галузей права преамбула існує, в деяких ні. Існуючі преамбули відрізняються і за змістом, і за призначенням, загальна об'єднуюча ідея в них відсутня. Відсутність загального змістовно-методологічного підходу до формулювання преамбул різних галузей права руйнує єдність національного законодавства та перешкоджає його функціонуванню як єдиної правової системи.

У науковій літературі існує думка, що цілі, завдання, функції права не є тотожними поняттями. Так, на думку А. С. Оцяця: «Мета – це мислимий результат конкретної діяльності, результат функціонування. Досягнення цілі припускає послідовне вирішення низки взаємозалежних задач – проблем, що вимагають вирішення; задачі, таким чином, виступають як проміжні цілі діяльності. ... функції – це засоби досягнення цілей права»³. Проте, даючи визначення преамбули до КК України, А. С. Оцяці не вдалося сформулювати мету як кінцевий результат дії кримінального закону. Правове забезпечення охорони загальнолюдських цінностей є одним із засобів досягнення безпечного існування особистості, суспільства, держави, міжнародної громадськості, людства. Правове забезпечення є засобом досягнення мети, але не кінцевим результатом. Такої ж позиції дотримується і український законодавець, закріпивши в частині 1 ст. 1 КК України таке: «Кримінальний кодекс України має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина ...».

Преамбула, запропонована А. С. Оцяцею, передбачає наявність головних пріоритетів, ми ж вважаємо, що в основі світобудови, а значить і в основі кримінального права, має бути принцип гармонійного співіснування особистості, суспільства, держави, міжнародної громадськості, людства, принцип

³ Оцяця А. С. Охоронна функція кримінального права України: концептуальні основи: дис. ... канд. юрид. наук. С. 100–101.

розумного балансу інтересів названих суб'єктів. Наприклад, не можна нав'язувати людям пріоритет духовних цінностей, в той час як для них першорядне значення мають матеріальні цінності. І навряд чи хтось заперечив би проти того, що людство знаходиться в постійному розвитку на шляху до нескінченної організації гармонії духовного і матеріального світу.

А. С. Оцяця дійшла висновку, що мета преамбули, як і будь-якої вступної частини, дати розуміння сенсу Кримінального кодексу України в цілому та окремих його частин⁴. На наш погляд, сенс Кримінального кодексу України відбивається в цілях, завданнях і принципах законодавства про кримінальну відповідальність. У преамбулі відображаються мотиви, керуючись якими законодавець приймає закон. Законодавче закріплення цих мотивів може допомогти зв'язати ідеї кримінального права (кримінально-правову ідеологію) з державною (загальнонаціональною) і загальнолюдською ідеологіями, показати які цінності лежать в основі діяльності законодавця, які його уявлення про світобудову. Подібні міркування не є новими для вітчизняної науки. Наприклад, в Українській радянській енциклопедії давалося таке визначення преамбули: «Преамбула (від лат. *praeambulus* – той, що передує) являє собою вступну частину до будь-якого нормативно-правового акту. Вона не є обов'язковою частиною, але разом з тим виконує важливі функції. Її головне призначення полягає в закріпленні офіційних цілей та мотивів, що були приводом для видання такого акту, а також інші дані загального характеру»⁵.

Деякі автори вважають, що ідея А. С. Оцяці про необхідність нормативного закріплення нової структурної частини КК України – Преамбули, яка б слугувала правовим фільтром для несистемних, непотрібних змін до КК України, що не відповідають розвитку суспільства, заслуговують на підтрим-

⁴ Оцяця А. С. Охоронна функція кримінального права України: концептуальні основи: дис. ... канд. юрид. наук. С. 52.

⁵ Українська радянська енциклопедія. В 12 т. / за ред. М. Бажанова. 2-ге вид. Київ: Гол. редакція УРЕ, 1974–1985. Т. 9. С. 507.

ку та подальший розвиток⁶. Але прихильники цієї позиції, не враховують те, що преамбули мають занадто загальний характер (є абстрактними), через що не можуть бути фільтром для зазначених змін.

У юридичній літературі є й інші пропозиції щодо змісту преамбули КК України. Зокрема, В. О. Туляков вважає, що преамбула майбутнього Закону України про кримінальну відповідальність має містити посилання на конституційну обумовленість кримінально-правової заборони, зв'язаність її нормами Конституції України й визнаними на міжнародному рівні основними принципами та фундаментальними свободами людини і громадянина⁷. Ураховуючи думку В. О. Тулякова, Л. Ю. Тимофєєва запропонувала свою редакцію преамбули до КК України, яка була наведена вище.

Підтримуючи уже висвітлену позицію В. О. Тулякова, слід зазначити, що редакція преамбули, запропонована Л. Ю. Тимофєєвою, викликає заперечення. Вона не відображає ні обставини, ні мотиви, що були приводом для прийняття нового КК України, ні його цілі та завдання. Певною мірою вона дублює ст. 3 КК України, де передбачено: «Законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загально визнаних принципах і нормах міжнародного права». Навіть якщо розглядати запропоновану преамбулу з позиції впровадження ідей гуманізму в кримінальне право України, то вона, згадуючи лише суб'єктів кримінальних правопорушень, не повно відображає грані гуманістичної парадигми. Як зауважує В. В. Шаблистий, істинне розуміння принципу гуманізму в загальноправовому та кримінально-правовому

⁶ Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: монографія. Одеса: Гельветика, 2017. С. 305.

⁷ Туляков В. А. Актуальные проблемы современной уголовно-правовой политики. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: Право, 2012. С. 65–71.

значенні слід формулювати крізь призму безпеки людини, оскільки сьогодні він розуміється здебільшого як безпека людини, яка порушила закон⁸.

Преамбула до КК України має узгоджуватися з преамбулою до Конституції України, до Загальної декларації прав людини та інших міжнародних декларацій та конвенцій, які стосуються прав людини, з положеннями Закону України «Про основи національної безпеки України» та історично сформованої етичної бази правових та соціальних інститутів української держави та суспільства.

Із преамбули до Конституції України вбачається, що в її основі лежить ідеологія, яка спирається на божественне походження світу. Моральним підґрунтям такої ідеології є гідність, свобода і повага прав людини. Саме вони є моральною основою багатьох міжнародно-правових актів: Загальної декларації прав людини; Декларації прав дитини; Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права; Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії або переконань; Основних принципів та керівних положень, що стосуються права на правовий захист і відшкодування збитку для жертв грубих порушень міжнародних норм у галузі прав людини і серйозних порушень міжнародного гуманітарного права; Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження; Міжнародної конвенції для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень і ін.

У сучасному суспільстві марнослів'я, лихослів'я, парадність і формалізм стали невід'ємною частиною політичного і громадського життя. Незважаючи на це, велика кількість людей інтуїтивно відчуває важливість поваги гідності, свободи і прав людини з боку держави і суспільства. За результатами анонімного анкетування, яке проводилося в 2017 р. за допомогою студентів Національного університету «Одеська юридична академія», з

⁸ Шаблистий В. В. Теоретико-прикладні засади кримінально-правового забезпечення безпеки людини в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Дніпропетровськ, 2016. С. 152.

510 опитаних 292 особи відповіли, що гуманізм – це повага гідності, свободи і прав людини, 154 – це людинолюбство, 64 – милосердя.

Відносно нещодавно вчені почали порушувати питання про значення поваги для правових взаємодій (правовідносин). Так, на думку С. І. Максимова, «справжньою реальністю права виявляється не стільки жорсткий механізм владного примусу, скільки тонке павутиння особливих ментальних станів – правових смислів. Основоположними правовими смислами (установками правосвідомості) виступають фундаментальний обов'язок поважати чуже право і доповнює його обов'язок відстоювати власне право...»⁹. За словами О. В. Грищук і Х. Б. Соломчак, до правомірної поведінки спонукають такі почуття: 1) поваги до права; 2) толерантності; 3) гуманності; 4) законності; 5) совісті; 6) честі; 7) власної гідності¹⁰. Очевидно, що взаємоповага має бути невід'ємною складовою етичної бази кримінально-правової ідеології. Гарантією існування взаємоповаги є взаємна відповідальність.

Відсутність взаємної відповідальності між особистістю, суспільством і державою призводить до таких негативних наслідків. Держава, яка не здатна забезпечити законність і порядок, мир і єдність країни, а також організувати своє «домашнє господарство», втрачає свій авторитет і підтримку суспільства. Суспільство, яке не поважає своїх членів, штовхає їх до ігнорування загальноприйнятих правил поведінки. У особистості, позбавленої підтримки суспільства і держави, виникає апатія, яка за зворотним ланцюжком передається суспільству і державі. Процес розвитку суспільства загальмовується. Все приходить до занепаду¹¹.

Взаємоповага та взаємна відповідальність особистості – суспільства – держави мають бути засновані на справедливих нормах моралі. Необхідним є усвідомлення того факту, що поряд із справедливими нормами моралі часто

⁹ Максимов С. И. Что есть право? *Правоведение*. 2013. № 1 (306). С. 241.

¹⁰ Грищук О. В., Соломчак Х. Б. Позитивна правова відповідальність людини: детермінаційні аспекти: монографія. Хмельницький, 2016. С. 186–191.

¹¹ Коломиец Ю. Ю. Идея гуманизма в уголовном праве Украины. *Держава та регіон. Серія: Право*. 2017. № 4 (58). С. 58.

існують і, так звані, несправедливі. Це очевидно із змісту частини 2 ст. 29 Загальної декларації прав людини, в якій передбачено, що при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

Проблема визначення справедливості в історії і сучасності пов'язана з тим, що «кожний соціокультурний простір вибудовує свою модель справедливості, яка, з одного боку, обумовлена особливостями економічних, соціально-політичних і правових відносин, моральної основи суспільства, а з іншого, сама бере участь у визначенні характеру і перспектив суспільного буття»¹². З цієї точки зору Н. А. Орловська, посилаючись на В. М. Кудрявцева і В. П. Казімерчука, дійшла висновку, що «хоч би якою була модель справедливості, вона являє собою досить точний і чуйний еталон для оцінки ступеня відповідності тієї або іншої конструкції потребам та інтересам соціуму»¹³.

Це твердження потребує уточнення. Модель справедливості має бути, але не завжди є досить точним і чуйним еталон для оцінки ступеня відповідності тієї чи іншої конструкції потребам та інтересам соціуму. Як правильно зауважив Р. К. Шамільов, кожний соціокультурний простір вибудовує свою модель справедливості. Саме з цієї причини деякі кримінально-правові заборони попередніх століть, що стосуються духовно-моральних основ суспільства, вважаються несправедливими вимогами моралі в сучасному світі. До таких заборон відносяться: таємний шлюб, носіння невідповідного одягу, куріння тютюну, пиття кави, носіння бороди, гомосексуалізм та ін. Очевидно, в основі кримінально-правових заборон мають лежати тільки справедливі вимоги моралі, які не посягають на гідність, свободу і повагу прав людини.

¹² Шамилева Р. К. Проблема справедливости в истории и современности: социально-правовой аспект: автореф. дис. ... д-ра филос. наук. Москва, 2009. С. 56.

¹³ Орловская Н. А. Основания и принципы построения уголовно-правовых санкций: монография. Одесса: Юридична література, 2011. С. 340–341.

Критерієм справедливості норм моралі для кримінального права мають бути наступні ідеї кримінально-правової ідеології – збалансованість особистих, суспільних, державних інтересів, інтересів міжнародної громадськості та всього людства і гармонійне співіснування названих суб'єктів. За задумом Абсолютного Розуму, все існуюче в нашому світі має прагнути до нескінченної організації гармонії. Як зауважив А. Поїс, «у нашій сучасній дійсності надмірні відхилення, що виходять за межі міри, переважають практично у всьому. Тому немає нічого дивного в тому, що людство постійно балансує на межі самознищення»¹⁴. Вивчення законів Природи дозволяє висунути гіпотезу, згідно з якою в основі принципу взаємної відповідальності лежить Закон (принцип) корпускулярно хвильового дуалізму як загальний – універсальний, фундаментальний Закон Природи, Закон Всесвіту, Закон Світобудови. Механізм дії законів природи, законів всесвіту, законів світобудови, описаний А. Поїсом, можна перенести на закони, створені людиною. Як пише А. Поїс, «ні при абсолютній замкнутості, ні при абсолютній свободі неможливо (через відсутність взаємодії з іншими частинками) реалізувати власні здібності-програми, незважаючи на те, що в одному випадку частка покоїться, а в іншому – рухається під впливом зовнішньої сили. Якщо людина зрозуміє, що «бігти» (жити) можна тільки при узгодженій взаємодії з колективом інших частинок і при забезпеченні всього цього колективу необхідного для його «бігу» (життя) проміжку простору-часу, то він не стане замикатися в собі і не дозволить перетворити себе в безвольну тріску, що несеться тим чи іншим «потокком», а постарается «бігти» (жити) в згоді з колективом, прагнучи забезпечити не тільки собі, але і всім іншим його «часткам», оптимальний життєвий простір («повну споживчу корзинку») через те, що і він, і вони в складі даної хвили є єдиним цілим»¹⁵.

¹⁴ Поис А. Основные законы природы – всеобщие, универсальные, фундаментальные законы – законы Вселенной, законы Мироздания. URL: <http://www.pois.ru/zak.htm#f> (дата звернення 08.09.2019).

¹⁵ Там само.

Ідея про необхідність дотримання справедливого балансу між публічними та приватними інтересами вже стала керівною на рівні ЄСПЛ. Прикладом цього є справа Зеленчук і Цицюра проти України, № 846/16, № 1075/16, § 101, 22 травня 2018 р.¹⁶. Заявники стверджували, що законодавчі обмеження (мораторій на купівлю-продаж чи будь-яке інше відчуження земельних ділянок, який існує відповідно до п. 15 Перехідних положень Земельного кодексу України), накладені на них, як на власників землі сільськогосподарського призначення, порушували їхні права за ст. 1 Першого протоколу до Конвенції. У своєму рішенні ЄСПЛ зазначив, що проблема, яка лежить в основі порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, стосується самої законодавчої ситуації, та що його висновки виходять за межі особистих інтересів заявників у цій справі. Суд вирішив, що держава-відповідач має вжити належні законодавчі та/або інші заходи загального характеру з метою забезпечення справедливого балансу між інтересами власників земель сільськогосподарського призначення, з одного боку, та загальними інтересами суспільства, з другого, відповідно до принципу захисту майнових прав за Конвенцією.

Наведене рішення ЄСПЛ стосується земельного права. Але для кримінального права ідея балансу або «золотої середини» теж є актуальною. Як писав А. Е. Жалінський, внутрішні інтереси розвитку механізму кримінального права і соціальні зміни в тенденції завжди мають бути збалансованими¹⁷. Як би в продовження думок А. Є. Жалінського, Л. В. Лобанова пише, що адекватність потребам сучасного суспільства кримінально-правової політики багато в чому залежить від того, наскільки збалансовано використову-

¹⁶ Справа «Зеленчук і Цицюра проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 22 травня 2018 р. за заявою № 846/16 та № 1075/16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c79 (дата звернення 10.10.2019).

¹⁷ Жалинский А. Э. Уголовное право в эпоху перемен: ситуация обновления. *Уголовное право: истоки, реалии, переход к устойчивому развитию*: материалы VI Российского конгресса уголовного права (г. Москва, 26–27 мая 2011 г.). Москва: Проспект. 2011. С. 430.

ються форми і методи її функціонування¹⁸. Більш кардинальні пропозиції в плані реалізації ідеї балансу в кримінальному праві зробив О. Л. Гуртовенко. На його думку, необхідно розробити і втілювати в життя балансологію, юридичну балансологію, кримінально-правову балансологію, які слід вважати науками. Справедливою уявляється точка зору О. Л. Гуртовенко стосовно того, що «баланси в соціумі є балансами між ідеями, між поведінкою людей, між ідеями і поведінкою людей»¹⁹, на особливу увагу заслуговують запропоновані ним формули балансу, проте балансологію не можна вважати самостійною наукою. Ідеї балансу містяться в Біблії, на них засновані закони Природи, але без ідеї баланс позбавлений будь-якого сенсу. Ідея балансу полягає в тому, що все живе взаємопов'язане і має перебувати в стані рівноваги. Ідея балансу і баланс ідей мають бути основними ідеями кримінально-правової ідеології.

На підставі викладеного можна дійти **висновку**, що етичною базою преамбули до КК України має бути – взаємоповага та взаємна відповідальність особистості – суспільства – держави, засновані на справедливих нормах моралі. Критерієм справедливості норм моралі мають бути збалансованість особистих, суспільних, державних інтересів, інтересів міжнародної громадськості та всього людства. Вважаємо доцільним в новому КК України передбачити преамбулу такого змісту:

«Верховна Рада України, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішніми та прийдешніми поколіннями, керуючись положеннями Конституції України та загальноновизнаними принципами та нормами міжнародного права,

¹⁸ Лобанова Л. В. О некоторых новеллах уголовного законодательства и балансе форм и методов уголовно-правовой политики. *Современная уголовная политика: поиск оптимальной модели*: материалы VII Российского конгресса уголовного права (31 мая–1 июня 2012 г.). Москва: Проспект, 2012. С. 145.

¹⁹ Гуртовенко О. Позитивно-правова криміналізація в світлі принципу збалансованості положень кримінального права. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2017*: збірник наукових праць / відп. ред. О. В. Козаченко. Миколаїв: Іліон, 2017. С. 47–48.

спираючись на багатовікову історію створення уявлень про соціальну справедливість,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

дбаючи про щастя людини, яке залежить від забезпечення безпеки людини, суспільства, держави, міжнародної спільноти, людства, необхідної для гідного їх співіснування,

враховуючи життєво важливі інтереси людини і громадянина, суспільства і держави, міжнародної спільноти та людства, за яких забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам,

з метою сприяння відновленню справедливості та усуненню наслідків протиправних посягань на інтереси людини, суспільства, держави,

приймаючи до уваги, що забезпечення безпеки людини, суспільства, держави, міжнародної спільноти, людства залежить від авторитету та влади закону,

приймає Кримінальний кодекс України».

Список використаних джерел

1. Гришук О. В., Соломчак Х. Б. Позитивна правова відповідальність людини: детермінаційні аспекти: монографія. Хмельницький, 2016. 349 с.

2. Гуртовенко О. Позитивно-правова криміналізація в світлі принципу збалансованості положень кримінального права. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2017: збірник наукових праць / відп. ред. О. В. Козаченко*. Миколаїв: Іліон, 2017. С. 46–50.

3. Жалинский А. Э. Уголовное право в эпоху перемен: ситуация обновления. *Уголовное право: истоки, реалии, переход к устойчивому развитию: материалы VI Российского конгресса уголовного права (г. Москва, 26–27 мая 2011 г.)*. Москва: Проспект. 2011. С. 429–431.

4. Коломиец Ю. Ю. Идея гуманизма в уголовном праве Украины. *Держава та регіон. Серія: Право*. 2017. № 4 (58). С. 54–59.

5. Лобанова Л. В. О некоторых новеллах уголовного законодательства и балансе форм и методов уголовно-правовой политики. *Современная уголовная политика: поиск оптимальной модели: материалы VII Российского конгресса уголовного права* (31 мая–1 июня 2012 г.). Москва: Проспект, 2012. С. 145–151.

6. Максимов С. И. Что есть право? *Правоведение*. 2013. № 1 (306). С. 238–245.

7. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: монографія. Одеса: Гельветика, 2017. 582 с.

8. Орловская Н. А. Основания и принципы построения уголовно-правовых санкций: монография. Одесса: Юридична література, 2011. 624 с.

9. Оцяця А. С. Охоронна функція кримінального права України: концептуальні основи: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2014. 201 с.

10. Поис А. Основные законы природы – всеобщие, универсальные, фундаментальные законы – законы Вселенной, законы Мироздания. URL: <http://www.pois.ru/zak.htm#f> (дата звернення 08.09.2019).

11. Справа «Зеленчук і Цицюра проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 22 травня 2018 р. за заявою № 846/16 та № 1075/16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c79 (дата звернення 10.10.2019).

12. Тимофеева Л. Ю. Гуманістична парадигма кримінального права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 20 с.

13. Туляков В. А. Актуальные проблемы современной уголовно-правовой политики. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: Право, 2012. С. 65–71.*

14. Українська радянська енциклопедія. В 12 т. / за ред. М. Бажанова. 2-ге вид. Київ: Гол. редакція УРЕ, 1974–1985. Т. 9. 558 с.

15. Шаблистий В. В. Теоретико-прикладні засади кримінально-правового забезпечення безпеки людини в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Дніпропетровськ, 2016. 470 с.

16. Шамилева Р. К. Проблема справедливости в истории и современности: социально-правовой аспект: автореф. дис. ... д-ра филос. наук. Москва, 2009. 56 с.

REFERENCES

1. Grishhuk O. V., Solomchak H. B. (2016). Pozitivna pravova vidpovidal'nist' Ijudini: determinacijni aspekti. Hmel'nic'kij [in Ukrainian].

2. Gurtovenko O. (2017). Pozitivno-pravova kriminalizacija v svitli principu zbalansovanosti polozhen' kriminal'nogo prava. *Novitni kryminal'no-pravovi doslidzhennya – 2017: zbirnyk naukovykh prats' – The latest criminal law research – 2017: collection of scientific works*. O. V. Kozachenko (Ed.). Mikolaïv: Ilion, 46–50 [in Ukrainian].

3. Zhalinskiy A. E. (2011). Ugolovnoye pravo v epokhu peremen: situatsiya obnoveniya. *Ugolovnoye pravo: istoki, realii, perekhod k ustoychivomu razvitiyu: materialy VI Rossiyskogo kongressa ugolovnogo prava (Moskva, 26–27 maya 2011 g.) – Criminal law: origins, realities, transition to sustainable development: Proceedings of the VI Russian Congress of Criminal Law*. Moscow: Prospect, 429–431 [in Russian].

4. Kolomic Ju. Ju. (2017). Ideja gumanizma v ugolovnom prave Ukrainy. *Derzhava ta region. Serija: Pravo – State and region. Series: Right, 4 (58), 54–59* [in Russian].

5. Lobanova L. V. (2012). O nekotorykh novellakh ugolovnogo zakonodatel'stva i balanse form i metodov ugolovno-pravovoy politiki. *Sovremennaya ugolovnaya politika: poisk optimal'noy modeli: materialy VII Rossiyskogo kongressa ugolovnogo prava (31 maya–1 iyunya 2012 g.) – Modern criminal policy: the search for an optimal model: proceedings of the VII Russian Congress of Criminal Law (May 31 – June 1, 2012)*. Moskva: Prospekt, 145–151 [in Russian].

6. Maksimov S. I. (2013). Chto yest' pravo? *Pravovedenie – Jurisprudence, 1 (306), 238–245* [in Russian].

7. Mihajlenko D. G. (2017). Protidija korupcijnim zlochinam zasobami kriminal'nogo prava: konceptual'ni osnovi. Odesa: Gel'vetika [in Ukrainian].

8. Orlovskaya N. A. (2011). Osnovaniya i printsipy postroyeniya ugolovno-pravovykh sanktsiy. Odesa: Yuridichna literatura [in Russian].

9. Otsyatsya A. S. (2014). Okhoronna funktsiya kryminal'noho prava Ukrayiny: kontseptual'ni osnovy. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

10. Pois A. (2019). Osnovnyye zakony prirody – vseobshchiye, universal'nyye, fundamental'nyye zakony – zakony Vselennoy, zakony Mirozdaniya. URL: <http://www.pois.ru/zak.htm#f> [in Russian].

11. Sprava «Zelenchuk i Tsytsyura proty Ukrayiny»: rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny vid 22 travnya 2018 r. za zayavoyu № 846/16 ta № 1075/16. (2018). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c79 [in Ukrainian].

12. Timofyeyeva L. Yu. (2018). Humanistychna paradyhma kryminal'noho prava Ukrayiny. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

13. Tulyakov V. A. (2012). Aktual'nye problemy sovremennoy uholovno-pravovoy polytyky. *Osnovni napryamy rozvytku kryminal'noho prava ta shlyakhy vdoskonalennya zakonodavstva Ukrayiny pro kryminal'nu vidpovidal'nist': materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Main directions of development of criminal law and ways of improvement of the legislation of Ukraine on criminal liability: Proceedings Intern. Research Practice Conf*. Kharkiv: Pravo, 65–71 [in Russian].

14. Ukrayins'ka radyans'ka entsyklopediya. (Vols. 1–12); Vol. 9. (1983). 2-he vyd. M. Bazhanov (Ed.). Kyiv: Hol. redaktsiya URE [in Ukrainian].

15. Shablystyuy V. V. (2016). Teoretyko-prykladni zasady kryminal'no-pravovoho zabezpechennya bezpeky lyudyny v Ukrayini: *Extended abstract of doctor's thesis*. Dnipropetrovs'k [in Ukrainian].

16. Shamileva R. K. (2009). Problema spravedlivosti v istorii i sovremenosti: sotsial'no-pravovoy aspekt. *Extended abstract of doctor's thesis*. Moskva [in Russian].

Коломиец Ю. Ю. Преамбула к новому Уголовному кодексу Украины

В статье обосновывается целесообразность существования преамбулы к УК Украины. Обращается внимание на то, что все международные декларации, конвенции и соглашения начинаются с преамбул, где указаны мотивы их провозглашения и подписания. Учитывая международный опыт, украинский законодатель дополнил некоторые законы Украины преамбулами, но такое дополнение оказалось непоследовательным, лишенным единого методологического основания. Существующие преамбулы отличаются и по содержанию, и по назначению, общая объединяющая идея в них отсутствует. Отсутствие общего содержательно-методологического подхода к формулировке преамбулы различных отраслей права разрушает единство национального законодательства и препятствует его функционированию как единой правовой системы. Для обеспечения единства правовой системы Украины предлагается предусмотреть в новом УК Украины преамбулу, в которой отражались бы мотивы, руководствуясь которыми законодатель принимает закон. Законодательное закрепление этих мотивов может помочь связать идеи уголовного права (уголовно-правовую идеологию) с государственной (общенациональной) и общечеловеческой идеологиями, показать какие ценности лежат в основе деятельности законодателя, каковы его представления о мироздании. Редакция преамбулы к новому УК Украины сформулирована с учетом содержания преамбулы к Конституции Украины, Всеобщей декларации прав человека и других международных деклараций и конвенций по правам человека, положений Закона Украины «Об основах национальной безопасности Украины» и исторически сложившейся этической базы правовых и социальных институтов украинского государства и общества. Формулируется вывод, согласно которому этической базой преамбулы к УК Украины должно быть – взаимоуважение и взаимная ответственность личности – сообщества – государства основанные на справедливых нормах морали. Критерием справедливости норм морали должны быть сбалансированность личных, общественных, государственных интересов, интересов международной общественности и всего человечества.

Ключевые слова: *преамбула, уголовно-правовая идеология, уголовное законодательство, принципы уголовного права, взаимоуважение, баланс интересов.*

Kolomiets Y. Y. Preamble to the new Criminal Code of Ukraine

The article substantiates the feasibility of the existence of a preamble to the Criminal Code of Ukraine. Attention is drawn to the fact that all international declarations, conventions and agreements begin with the preamble, which indicates the reasons for their proclamation and signing. Taking into account international experience, the Ukrainian legislator supplemented some of the laws of Ukraine with preambles, but such an addition was inconsistent, devoid of a single methodological basis. Existing preambles differ both in content and purpose, there is no common unifying idea in them. The absence of a common substantive and methodological approach to the formulation of preambles of various branches of law destroys the unity of national legislation and impedes its functioning as a single legal system. To ensure the unity of the legal system of Ukraine, it is proposed to provide a preamble in the new Criminal Code of Ukraine, which would reflect the motives, guided by which the legislator passes the law. Legislative consolidation of these motives can help to connect the ideas of criminal law (criminal-legal ideology) with state (national) and all-mankind ideologies, show what values underlie the activities of the legislator, what are his ideas about the universe. The wording of the preamble to the new Criminal Code of Ukraine is formulated taking into account the content of the preamble to the Constitution of Ukraine, the Universal Declaration of Human Rights and other international declarations and conventions on human rights, the provisions of the Law of Ukraine «On the Fundamentals of National Security of Ukraine» and the historically developed ethical base of legal and social institutions of the Ukrainian state and society. The conclusion is formulated according to which the ethical basis of the preamble to the Criminal Code of Ukraine should be – mutual respect and mutual responsibility of the individual – community – state based on fair moral standards. The criterion for the validity of moral standards should be the balance of personal, public, state interests, the interests of the international community and all of mankind.

Key words: *preamble, criminal-legal ideology, criminal law, principles of criminal law, mutual respect, balance of interests.*